

No: 13

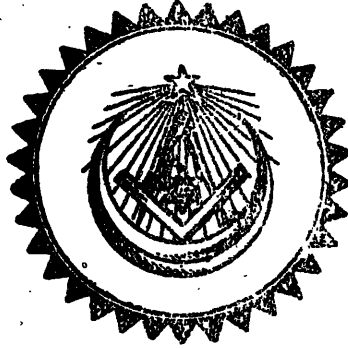
İKİNCİ TEŞRİN — BİRİNCİ KÂNUN

ÜÇÜNCÜ YIL

1933

Büyük Şark

Tevzi ve Müracaat Yeri: Beyoğlu, Nuruziya Sokağı No. 25
BÜYÜK ŞARK Neşriyat Dairesi

Yalnız Türk Yükseltme Cemiyeti azasına mahsus el yazılarını
ihtiva eder.

İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

Sahifa

Dilek	<i>Fuat Hulûsi</i>	1
Nura Susayanlar	<i>Atuf Zühtü (Işık:.)</i>	1
Mas.:luk karşısında dinî, içtimaî, millî akideler ve rejimler	} <i>V. (Ayd:.)</i>	2
Hürriyet mutlak değildir		
Le M.: dan la vie profane . . .	<i>Georges Fotiadis</i>	14
Mas.: Ma.:di ne öğretir ve Mas.: . .	<i>Salim Ahmet (Mah:.)</i>	21
Nizamlarımız değiştirilirken	<i>M. C.</i>	30

Küçük İlanlar:

Le Symbolisme

16, Rue Ernest Renan — Paris. Pour l'abonnement (25 fr. par an) s'adresser au F.: Ed. Lebet. P. O. Box 44, İstanbul

LA REVUE M.:.

Revue Mensuelle

Pour s'abonner il suffit d'envoyer 6. belgas à Mr. Maurice Cock
Rue du Noyer, 27 Bruxelles

L'ACACIA

Revue mensuelle d'études et d'actions ma.: niques, sociales et philosophiques. Abonnements: 10 numéros 40 fr. Libeller les mandats au nom de M.L. Daltroff, 30, rue Joubert, Paris (9e)

Büyük Şark

D İ L E K

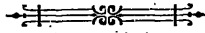
*Yüreğim öyle yanıktır Feleğin zehrinden,
Ki Güneş yaksın onun bağını birgün dilerim.
Kurtuluş beklerim ey Fen, beliren fecrinden;
Gecenin karnını deşsin bize süngün dilerim.*

*Bu karanlık, ne kadar olsa inadında musır,
Doğacaktır şu ufuklarda Hakikat güneşi.
Beşerin hamlesidir göklere yirminci asır,
Saracak Arşı yakından, geçip er geç Ferşi.*

*Ceberutun ne kadar varsa aşılmaz siperi,
Atlayıp hepsinin üstünden o yılmaz kudret,
Hilkatın sırrına âgâh edecektir beşeri;
Ey gönül âlemi, üç beş asır ancak sabret.*

17 - 11 - 1933

Fuat Hulûsi

NURA SUSAYANLAR

*Kalplerde hakikat aramak aşkı yanarken,
Geldik, bu fazilet dolu Mabette yer aldık;
Mefkûremizin nuruunu hasretle anarken
Şarktan görünen Remz ile biz basbaşa kaldık.*

*Bildik, doğacak beklenen Yıldız ufuktan,
Biz nür alalım sevgili kardeşler. (Işık) tan...*

*Etrafını hep süsleyerek canlı remizler
Her kardeşe Mahfil bir ilim mektebi olmuş;
Göklerde ararken ezelin sırrını bizler,
Baktık susayan kalbimiz esrar ile dolmuş..*

*Duyduk, geliyor beklenen müjde ufuktan,
Biz nur alalım sevgili kardeşler (Işık) tan*

*Enginliğimiz ölçülmez gökle, denizle,
Ensali aşır feyzile, tarihe karışık,
Üçbin senedir Nur dağıtan meş'alemizle
Meyus beşerin ruhunu tenoüre çalıştık.*

*Doğmuş bize rehber olacak Yıldız ufuktan,
Biz nur alalım sevgili kardeşler (Işık) tan.*

Samsun 26 - 12 - 193

Atuf Zühtü (Işık:.)

MASONLUK KARŞISINDA DİNİ, İCTİMAİ, MİLLÎ AKİDELER VE REJİMLER

Hepimiz biliriz ki Mas.:luk, menşelerinden itibaren, daha doğrusu - opérati ve - ameli - bir cemiyet halinden çıkarak - spéculative - fikrî - bir müessesese haline girdiği günlerden itibaren, evvelâ mevcut dinler ve sonra da zaman ile tessüs eden muhtelif içtimaî ve siyasi mezhep ve rejimlerin tarizine uğramış bir müessesedir.

İstikrar ve inkişaflarına mâni olduğu ve olacağı iddiası ile, Mas.:luk zaman zaman bunların çok ağır isnatlarına, çok elim tecavüz, hattâ zulüm ve işkencelerine bile uğramıştır.

Mas.:luğun hakiki maksat ve büyük gayesini kavradıktan sonra, mutaarrızların, sıralarımıza girerek en mütevazi mertebelerimizi derin iftihar duyguları ile işgal ettikleri, ve Mas.:luk uğrunda fedakârane hattâ cansiparane çalıştıkları vaki ise de, hâlâ kemmiyeti ile de, keyfiyeti ile de ehemmiyetli olan bir ekseriyetin ikide bir eski veya yeni bir akideyi vesile ittihaz ederek, Mas.:luk aleyhinde ciddi ve sürükleyici hücumlara kalkıştığı da vakidir.

Bilhassa son asrın içtimaî ve siyasi nazariyelerinin ve bunlardan doğan müessesese ve rejimlerin mürevviçleri tarafından maruz kalınan hücumlar malumdur.

Mas.:luk aleyhine yükselen itirazların en ciddîleri ve başlıcaları şöylece telhis olunabilir :

“Mas.:luk, sezilen gayesine nazaran hududu geniş ve bu hudut içinde ırk, milliyet, din, mezhep ve mefkûrelerin hususî varlık ve hudutlarını eriterek, bunların yerine geniş ve hakikî bir kardeşlik dünyası kurmak isteyen bir camiadır. Halbuki bu bir ütopyedir. Şu sebeple, bu sebeple tahakkuk edemeyecek olan bir seraptır. Tahakkuku o kadar imkânsız bir emeldir ki peşinde koşmak, umumî nizamı zaman olur ki ihlâl eder. Bir hayal uğruna, müspet ve mevzîî düzenlerin teessüs ve istikrarına mâni olur.

“Mas.:luğun böyle bozgunluklara sebebiyet vermediğini kabul etsek bile, müstemir faaliyet ve tesiri ile, ciddî ve nafi bir rejimciden, metin ve emin bir meslek veya cemiyet unsurlarından, akidesi sağlam bir dindardan ziyade gevşek hisli, zaif ve mütereddit imanlı, sönük ve belirsiz hareketli, hasılı her veçhile ve her şey için kayıtsız ve bigâne adamlar hazırlıyor. Bu itibarla haricin hayırlı ve yakın faydeli gayret ve hamlelerini tahrip ediyor, tereddide uğrattıyor.

“Binaenaley Mas.:luk bilhassa her şeyi âteşin, her şeyi müspet ve hasbezzarur yakın gayeli ve mütecanis olan bu asrın müessesesi değildir. Bilâkis onun için, onun terekkiperver ve hız dolu manevî varlığı için bir tehlikedir. Actif te olmasa, pasif bir tehlikedir. Kapanmalıdır. Kapanmazsa kapatılmalıdır,,.

Bir gün müslümanlığın veya hıristiyanlığın, bir başka gün en amansız ve müstebit bir mutlakiyet veya en şefik, en müsamahakâr, en demokrat bir meşrutiyet veya cümhuriyetin, bir başka gün de en çetin umdeli bir milliyetçiliğin veya herhangi sert veyahut ki yumuşak diğer bir mezhep veya rejimin, kendi gaye ve maksatları için ayrı ayrı çok tahripkâr ve müthiş bir gerilik ve inhilâl aleti addedebildiği Mas.:luğun, acaba hepsinin karşısında, hakikî mahiyeti, hakikî gayesi ve hakikî tesiri nedir ?

Mas.:luk, mazbut esasatı dahilinde kalabilen, sonradan eklenmiş hurafelerden ve garazkâr tasallut zihniyetinden tecerrüt eden, hakikaten insanî bir dinin aleyhtarı mıdır ?

Mas.:luk, her şeyden evvel beşeriyet ve onu terkip eden muhtelif ve mütenevvi cemiyet ve zümrelerin maşerî refah ve selâmetini istihdaf eden içtimâî ve siyasî mezhep, meslek, nizam ve rejimler için hakikaten menfi bir mevcudiyet midir ?

Mas.:luk, bütün bunlar için ister aktif ister pasif olsun.. hakikaten bir geriletme, bir tahrip aleti midir ?

Çok aziz Mas.:luk camiasında nafa.:mın tezyidi münasebeti ile ihzarına sevk edildiğim tezi tasarlarken, müfekkiremi daha ziyade bu sualler, bu endişeler işgal etti. Her Mas.: gibi, bunları ben de düşündürücü bir mahiyette buldum. Fakat hemen itiraf ederim ki

tahlilini ilim gücümün çok fevkinde gördüm; ve hiç şüphe etmedim ki tespit edebileceğim cevaplar bu sakaf altında bulunacak cevapların en isabetlisi, en muknii ve en müskiti olamayacaktır. Fakat aczimi bilmek ve kabul etmek beni sükûta sevkedemedi. Makul ve mergup olmıyan şey az düşünmek, eksik düşünmek değil, hiç düşünmemektir. Ben de düşündüm. Ben de bu mütevazi emeği Mas.'luğun esas vazifelerinden biri addettim.

Eyet, on iki senelik Mas.'luk terbiyesinin temin ettiği muakale kabiliyeti ve muhakeme dermanı ile, on iki senelik Mas.'ni görgüm ve ilmimle, büyüklerimin ve etrafımın bu müddet zarfında esirgemediği nur altında bu suallere cevaplar aradım.

Varabildiğim netice şu oldu:

Mas.'luk, hem esas nizamlarının çizdiği emek düsturlarının, hem de bunlardan fıskıran ruhun cebri ile insanî ve beşerî bütün gayretlerin hürmetkârıdır. Hatta bunların banisi ve mürebbisidir.

Bir mezhep, bir mektep, bir meslek ki gayesi ferdin ve cemiyetin hiç olmazsa ahlâken ve manen tefeyyüz ve taalisini, selâmet ve refahını temin etmektir, o mezhep, o mektep, o meslek Mas.'luktur ve Mas.'luğun tamamen içindedir.

Mas.'luk esasen bunları düşündürür, bunları araştırır, bunların ruh ve esasını tespit ettirir ve durmadan Kemale doğru yolların ister.

Fakat Mas.'luk bilir, ki ferdi ve cemiyeti kemale götürebilecek olan yol bir tane değildir. Bilir, ki her ferdin telâkki, seziş kabiliyeti başkadır ve bunlarla kemal yolunda ulaşılan noktalar da başka başkadır. Bunu, fert için böyle kabul edince, cemiyetler için de böyle telâkki eder. Zamanın ve mekânın bu unsurlarla karşılaşmasının aynı neticeleri husule getiremeyeceğini pek âlâ taakkul eder. Bunun için zaman ve mekân içinde, bir tek "dogma,, bir tek nas uğruna bu mütenevvi kabiliyetleri zorlamaz ve müspet bir menfaat hasıl olmayacağı için bunları aynı seviyeye, aynı hizaya getirmeğe de yeltenmez.

Mas.'luk için hakikî kemal, mütemadî bir tefekkür, mütemadî bir araştırma, mütemadî bir istihale, hasılı uzun bir zaman, hattâ ebediyet işidir.

Mas.'luk bunları bildiği ve kabul ettiği için, kemal ve refah yollarının tayin, mukayese ve tercih hususunu; arayanların, düşünenlerin kendilerine terkeder. Fakat büyük bir titizlikle dikkat eder, ki muhakeme ve tercih işini yapan her Mas.' bir başka salim ve samimî akideye hürmet etsin, onu müsamahasız karşılamasın.

Derhal tebarüz ediyor, ki Mas.'luk bir fikir mücadelesi ocağı, bir (sectaire) yatağı değildir. Orada başka kanaatlar aleyhine bir tek kanaat müdafaa ve iltizam edilmez, ettirilmez. O derece ki ceb-

rî bir tarafgirliğin doğduğu yerde Mas.'luğu ölmüş addederler. Fikir ve akide taassubu ile Mas.'luğun, nasıl diyeyim, fitrî, viladî bir yabancılığı vardır ki izahı güçtür. Bana kalırsa bunların münasebeti çıplak su ile çıplak ateşin münasebetini andırabilir.

Mas.' Ma.'etleri birer göldür ki bütün istikamet, bütün iklimlerin saf ve serin, gürültülü ve ateşli kaynaklarından akıp gelen fikir ırmakları oraya, gürültüsüz ve iddiasız dökülürler. Her Mas.'da dilediği ve beğendiği ırmaktan istediği kadar içer. Fakat bu hareket o kadar namahsus kalır, ki kimin ne içtiğini ve ne kadar içtiğini kimse anlayamaz...

Evet Mas.'luk her şeyden evvel tefekkürdür ve sadecede tefekkürdür. Kemali bulmak için hür ve mütemadî bir tefekkür.

Mas.'luk, fikrin asaletini, fikrin hürriyetine vabeste addeder. Fakat yaşattığı müsamaha ve hürmet o kadar geniştir, ki her fikrin istiklâlini mücadelesiz idame ettirir. Onun en büyük gayreti, en aziz gayesi, bu hürriyeti esas tuttuktan sonra saliklerini düşünmeğe sevk etmek ve kendilerini düşüncelerinin taze muhassalaları ile daima baş başa bırakmaktır. Çünkü Mas.'luk için salim, müsmir ve serbest fikir, nefse ve hattâ eşyaya hakimiyetin en kuvvetli aletidir.

Mas.'luk, her şeyden evvel bu kıymetli ve ana melekenin terbiye ve inkişafına çalışır ki: binnetice ef'al ve harekâtımız fert için de, cemiyet için de isabetsiz ve muzır olmasın. Bunun için de Ma.'ede atılacak ilk adımlardan itibaren, hayat boyunca bin bir vesile ihzar eder. Tefekkür esbabı zaten mevcuttur. Bunları seçmeğe alıştırmır.

Binaenaleyh, Mas.'lukta tefekkürün hududu ve maniası yoktur. Arkasından koşulan büyük hakikatin başlangıcı ve sonu olmadığı gibi, olmadığı için.

Mas.'lukta fikir sahası o kadar payansızdır ki, dinî veya ilmi olsun, eski veya yeni olsun, bütün fikir şekilleri ve tezahürleri, bütün dogmalar, onun ummana benzeyen emek sahasının içine bir tek damla su gibi düşüp yok olurlar; o selâmet ummanını zenginleştirmek üzere yok olurlar.

Mütemadî bir tefekkür ise, hep biliriz ki mütemadî bir tekemmüldür. Herhangibir sahada tekemmül, yeni kanaatlere, yeni iman ve akidelere, yeni cereyan ve müesseselere yol açar. Onun içindir ki Mas.'luk her devre için, her merhale için vücut bulan müesseseleri kemale doğru hareketin bir tecellisi addeder, ve beşeriyete muzır olmamakta devam ettikçe, bunları hüsnü nazarla karşılar.

Onun içindir ki Mas.'luk her mezhebin yanı başında, her rejimin içinde hörmetkâr olarak yaşamak kudretini haiz bulunur. Ve onun

içindir ki Mas.'luk, itikat, mezhep, meslek ve rejim aleyhtarlığı edemez.

Biliriz ki tabii ve makul her mezhep, her meslek, beğerin kemali yolunda bir gaye istihdaf eder. Bu itibarla bazan sadece ferdin, bazan münhasıran cemiyetin ve kabil olduğu zaman da her ikisinin veya biri vasıtasile diğerinin tefeyyüz ve taalisi için tedvin ve tesis edilmiş ferdî ahlâk ve mâşerî nizam düsturları, mütehalif şekiller irae etseler de, müşterek bir ruh taşırlar ve bununla hareket ederler. Bu müşterek ruhu, çeşit çeşit uslûplarla yükselen yapıların müşterek harcına, ana harcına, yani taş ve toprağına benzetmek kabildir. Bu düşünce kabul edilirse, derhal denir ki bu müşterek ruh, Mas.'luğun da ruhudur, Mas.'luktur. Mas.'luk bu ruha nasıl aleyhtarlık edebilir? Bu ruhu, yani kendisini nasıl inkâr ve nasıl reddedebilir?

Bilâkis tarihen müspettir ki bir çok büyük Mas.'lar yeni meslekler kurmuş, birinci derece mücedditler arasına girmişlerdir. Bunların nasiyesine Mas.'luk, ihanet damgası vurmamıştır. Bu has evlâtları ile Mas.'luk sadece iftihar etmiş ve sadece iftihar etmektedir.

Evet Mas.'luk bunu yapar, bunu hazırlar ve esasî nizamlarının kuvvet ve hükmü ile başka bir şey yapamaz. Bunun aksine bir fiil bir Mas.'dan bile sadir olsa, Mas.'î olamaz.

Bu vus'atta bir taharri ve tefeyyüz ocağı olunca; hakikat ve terakki uğrunda bu mertebe faal, müsamahakâr ve saygılı olmağı varlığının sebebi ve gayesi addedince, fikir şekillerinden ve iman tezahürlerinden yalnız bir tanesinin üzerine eğilip kalmağa ve yapacak başka bir işi olmadığına hükmetmeğe Mas.'luk nasıl katlanabilir?

Böyle bir hal kısırlığa, atalete esaret demek olur; Büyük, ezeli ve ebedî Hakikatin bir zerresinin bile keşif ve izahına imkân bırakmaz.

Halbuki Mas.'luk, evvelce de arzettiğim veçhile mütemadi terakki ve tefeyyüz aşkı ile, Hakikate her an bir az daha nüfuz edebilmek hırsı ile müteharriktir. Çünkü her an bu tekâmüle yaklaşılmadığına ve yaklaşıldığı zaman da kalan mesafenin tükenmiyeceğine kaildir.

Mas.'lukta ruh bu olunca, Mas.'luğun fikir ve akide tenevvüüne itibarı böyle bir mahiyet arzedince, bunlardan sadece birine iman ederek mürevviçliğine koyulmayacağı ve herhangi samimî bir kanaata da, hakikatin taharrisine ve kısmen de olsa tecellisine hizmet edildiği kaygusu ile hürmette kusur etmiyeceği aşikârdır.

Hulâsa, bir tek fikir üzerinde tevakkuf etmesi, Mas.'luk için ne derece mühlik, maksadına ne derece bir ihanet ise, samimî ve imanlı herhangibir fikir ve bunun şekle ve fiile inkılâp etmiş halini istihdaf etmesi de Mas.'luk için o derece tahripkârdır.

Mas.'luk bu güne kadar geçen uzun hayatını ve bundan sonraki ebedî ömrünü, kurulma çağlarında temeline, belki de şuursuz olarak, fakat bilâhara esas kanunlarını tedvin ederken, bunların başına bu ulu umdeyi büyük bir şuurla geçirmiş olmasına borçlu kalacaktır.

Mas.'luk tarihi bütün bu iddiaları, belîğ birer hakikat şeklinde arz ve tevsik edecek kudrettedir.

Arka arkaya en belli başlı dinlerin taaruzuna uğraması ispat ederki, Mas.'luk ne o dinin, ne bu dinin esasatına tarafgirlik etmemiş, bunlardan tercihen bir tanesinin esaslarını iltizam eylememiş; bunlar için, haricî alemde olduğu kadar, Mas.'luğun salikleri arasında bile tesir sahasını serbest bırakmıştır.

Arka arkaya mütehalif ve mütebayın ictimai ve siyasi meslek ve rejimlerin takip ve tecavüzatına uğraması isbat eder ki, Mas.'luk ne muayyen bir mesleğin, ne de bir başka rejimin esaslarına tarafgirlik veya düşmanlık etmekten tabiaten ictinap ve ihtiraz etmiştir.

Her iklimde, her türlü rejim altında her türlü akide sahiplerinin elleri ve himmetleri ile teessüs edebilmesi, hattâ zaman zaman bunların ayrı himaye, hattâ müdafaasına mazhar olması isbat eder ki, Mas.'luk fikri vâhit müdafii değildir; dini, siyasi bir camia değildir; fakat bunların üstünde daha umumî, daha şamil mefkûreli bir varlıktır.

Mas.' safları arasında, şarkta da garpta da, bir imparatorun, bir kralın, bir sultan ve şahın, bir réisicumhurun, muhtelif din mümes-sillerinden, muhtelif meslek ve mezhep saliklerinden en benamları ile en müte vazilerinin aynı zamanda ve yanyana yer almış olmaları ispat ederki, camiamız en zıt akidelere, en yüksek ve en mütevazi şartlı adamlara hürmet etmesini ve ettirmesini bilmiş, yani esas ve ebedî maksadına sadakatten asla inhiraf etmemiştir; katiyen bir tek fikrin, bir tek şeklin, bir tek vaziyetin penahı olmamış, bilâkis kendisine açtığı hakikat ve kemal şahrahında, bunların hepsini aynı insanî hislerle, aynı yüksek mefkûre, aynı büyük endişe, hasılı aynı aşk ve aynı hızla yürütmüştür.

Bu kadarını temin edebilen, varlığında ve hareketlerinde bu nispette reşit ve insanî, bu nispette müsamahakâr olduğunu ispat eden, bu derece mütehalif akide ve imanlara sahip insanları bir tek nezih gaye etrafında toplayabilen bir camia, beşeriyetin hangi kısmı için ve hangi devresinde, muayyen ve hayırkâr bir yeni akide ve mezhep karşısında, tehlikeli ve menfi bir camia olabilir? Bunlara düşman ve korkulu bir varlık olabilir?

Mas.'luk bilâkis biraz yukarıda da söylediğim gibi beşerî ve müfit her türlü mezhep ve akidenin, en samimî taraftarlarını, ulularını, hakimlerini yetiştirebilmiştir.

Hariçte tefekkür ve hareket hürriyet ve imkânından istifade ede-

rek veya herhangi bir saika ittiba ederek, din, akide ve müesses bir nizam aleyhtarlığı etmiş olan Mas.'ların ef'alinden, bütün Mas.'luğu taaruza ve tecavüze lâyük görmek, her haledede gayrı makul ve gayrı makbul bir taassup eseri olur. Bu gibilerin ne cezaları, ne muvaffakiyetleri, hasılı hiçbir akıbetleri ile Mas.'luk hiçbir suretle müte-hassis olmamış ve bütün bunları haricî âlemin vukuatı diye kabul etmiştir. Fuzulî bir gayretle, Mas.'luğa bunlardan hisse terfikine hiç lüzum yoktur.

Mas.'luk tarihi, son bir iki asırda, meselâ bilhassa Fransada bazan bu büyük yoldan inhiraf ederek, mezhep ve rejim dalkavukluğu yapar gibi olmuştur. Fakat her gayri tabii hareket gibi bu inhiraf ta bir ıstırap husule getirmiştir. Bu yüzden kendi hayatı sarsılmıştır. Baka ve selâmetin, en kestirme yoldan, en hızlı yürüyüşle, büyük maksada avdetinde olduğunu anlamakta, o iklim kardeşlerimiz gecikmemişler ve ona göre de hareket etmişlerdir.

Bu münferit bir iki hâdise de hakikî Mas.'luk maksadının ne rasîn, ne canlı olduğunu, ve onun haricinde kalan Mas.'luğun, haricî âlem için bir tehlike olmağa yüz tutmadan, kendi kendini ifna edebileceğini ispat eder.

Yine ispat eder ki, maksadına hizmet edebildikçe Mas.'luğun hayatı ebedî olacaktır.

V. (Ayd.:)

HÜRRIYET MUTLAK DEĞİLDİR [1]

Önünüzde söz söylemek fırsatını bana verdiğinizden dolayı size büyük saygılar borçluyum. İçinde bulunduğumuz muhterem Mah.'in, temiz havası bize iki şey buyuruyor : Sevişme ve hoş görme. Bizi birbirimize kırılmaz zincirle bağlayan sevginin mahiyetini araştıracağız olursak, onda sonsuz bir hasbiliğin, bir menfaat düşünmezliğin yer edici izlerini buluruz. İşte ben bu sevgiye güvenerek önünüzde söz söylemek cesaretini buldum. Sevginizin yanındaki hoş görme ise, söz söylerken yapacağım kusurları bağışlayacağınıza ayrı bir inanç veriyor.

Sevgi ve hoş görme içinde yaşamak kadar insanı bahtiyar eden bir şey yoktur. Bahtiyarlığı maddî şeylerde arayanlar aldaniyorlar. Maddî şeylerin en değerlisi dahi çabuk geçici, sönücü ve ölücüdür. Geçmeden, sönmeden, ölmeyen duran, ancak içimizdeki temiz ve insanî duygulardır. Bu güzel duyguların en büyük düşmanı da hırstır. Bizde en az bir hırstan iz bile bulunmamak gerektir.

Fikirler söylenir. Her kesin kendi kültürüne, kendi anlayışına

[1] Cumhuriyet Muh.' Mah.' inde söylenmiştir.

göre kendi fikirleri vardır. Bu fikirler, çok defa birbirlerine uygun değildir. Fikir çarpışır ve Namık Kemal'in dediği gibi "Musademei efkârdan barikâi hakikat çıkar,,. Fakat ne yazık ki fikirler çarpışırken ihtiraslar işe girer; sevgi ve hoş görme kaybolur.

İnsanları birlikten ayıran duygular değil, fikirlerdeki benzemeyiştir; lâkin fikirler, ne yapalım ki hiçbir vakit yalnız değildir, sahiplerinin duygularıyla karışmıştır. Halbuki duygular kendimizdir; fikirler kendimizin değildir. Fikirleri toplarız, kendimize mal ederiz. Duygularımız, içimizden kendi kendine doğar, kendi kendine yaşar.

En iyi insanlar, daha doğrusu, eskilerin tabirince "İnsanı kâmil,, olanlar, fikirleriyle duygularına aslı sınırlarını veren, onları birbirine karıştırmaktan sakınanlardır. İşte mensup olduğumuz Mas.'luk, bize bu "İnsanı kâmil,, olmağı buyurur.

Bu ön sözle varmak istediğim şudur ki bu yerden söyleyeceğim sözler, ortaya atacağım fikirler, belki çokluğile, bir takımınızın fikirlerine düşüncelerine aykırı görünecektir. Bu aykırılıkları, fikirlerdeki başkalklara vererek içinizde bana karşı sevgi kırıklığı uyandırmayınız. Ortaya sürdüğüm fikirlerde, düşüncelerinize uymayan şeyler bulunursa, onlara zihninizin bir kenarında birer mim koyunuz; sonra, yine bu yerden bana yanlışlarımı söyleyiniz, beni doğrultmağa çalışınız. O vakit size derin ve içden bir minnet beslerim; çünkü hiç bir fikir, kendi kendine tam değildir ve daima düzeltilmeğe mühtaçtır.

Bu akşam size "hürriyet,, ten söz açmak isteyorum. Bizden evvel gelen büyük kardeşlerin, bu kelime için, neler feda ettiklerini hepimiz bilirsiniz. Size hürriyetin tarihini yapmağa kalkışacak değilim. Bu kelime, Mah.'imizin kapısını süsleyen üç büyük pirenstipten biridir. Biz, hürriyeti şar edinmişiz ve yer yüzü tarihinde bu kelime için kanlar dökmüşüzdür. Mah.'lerimizin havasında, hürriyet şehitlerimizin mübarek kan kokularını her vakit heyecanla duyarız.

Bu mukaddes kelimenin ne sihri vardır ki uğurunda en aziz canlar, feda olmağtan tükenmez bir zevk buldular? Hürriyet için söylenen en güzel sözleri okudukça çok defa kendimden geçdiğimi hatırlarım. Türk düşünenleri içinde bize hürriyeti en güzel terennüm eden "Namık Kemal,, dir. Ona bu derin hürriyet aşkını verenler kimlerdi? Meslekimizin en yüksek üstadları; çünkü insanî hürriyetin doğduğu yer, Mas.'. Mah.'.idir.

Hürriyet nedir? Bilirsinizki bu, mücerret bir kelimedir. Felesofların, fikir adamlarının, hukukçuların bu kelimeyi tarif için yıllarca ömür tükettiklerini unutamayız. 1908 denberi biz, bu kelimenin mücerret manası için ne kaygular çektiğimiz; fakat onu hiçbir vakit, hiç bir suretle tam müşahhas şekle göremedik.

Bilinmek gerekir ki hürriyetin, en iptidai kavimlerde bile, ancak

içtimaî bir şe'niyyeti vardı. İlk kavimlerde ferdî hürriyetin manası yoktur; bugünkü vahşî kavimlerde de öyledir. Fakat her kavim, en küçük kemmiyeti ile, her kabile, yahut her semiyeye kütle itibarile hürdü. Kabile veya semiyenin içtimaî müesseselerine dokunmayan, içtimaî vicdanı gıcıklaymayan her şey yapılabilirdi ve fert, kendini ancak bu müesseselerle bağlı gördüğü için, hürriyetin ferdî manasını anlamazdı.

Ferdî hürriyet, asırların işleyerek yarattığı bir mefhumdur. Esaret varken, esirin yanında hürrün kıymeti vardı. Bu halde "hür,, , esir olmayan bir fert demek olmalıydı. Halbuki, hür ancak aynı içtimaî müesseseler içinde doğup yaşayan insanların vasfıydı. Harplerden veya esir pazarlarından alınan esirler, içine girdikleri cemiyetin yabancıları oldukları için esirdiler.

Yunan sitelerinde, yalnız situvayenler hürdüler; yani içinde doğup yaşadıkları cemiyetin müesseselerine bağlı idiler. Bu halde hürriyetin manası kendi kendine açığa çıkıyor: Ferdî hürriyet, içtimaî hürriyetin fertlere tecellisinden başka bir şey değildir.

"İnsan, hür doğar, hür yaşar, hür ölür,, derler. Bu, demek değildir ki hür olmak her istediğini yapmak, içtimaî müesseselere kıymet vermeksizin, ferdî bir ihtirasa tabi olmaktır.

İnsan hür müdür? Hakikaten hür mü doğar ve hür mü yaşar? Hayır.. İnsan tabiatın esiridir; insan beşerî bünyesinin esiridir; insan itiyatlarının esiridir; insan, ihtiraslarının esiridir. Hürriyet, bu esirlikleri, nefsinde ve gayre zarar vermiyecek bir hale sokmaktır.

İnsan hür doğar! Ne büyük söz!

İnsan hür yaşar! Buna inanmak çocukluktur!

İnsan hür doğmadığı gibi hür de yaşamaz. Hürriyet, kayıtsız, şartsız, mutlak bir şey değildir. Hürriyet, insanlar için, esirlikler içinde bazı izafi vaziyetlerin mecmuasıdır.

Hürriyet, cemiyetin cemiyete, cemiyetin ferde, ferdin ferde esirliği değildir; ferdin cemiyete esirliği, nisbî bir derecede kabul edilebilir; çünkü fert, bunu istemese de cemiyetin esirliğinden kurtulamaz. kendilerini (emansipe) olmuş sananlar, hoş bir kuruntuya kapılıyorlar, demektir.

Fert, cemiyete esir olursa, hürriyetin ne manası kalır? Hürriyet, mutlak olmadığına, içtimaî müesseselerle kayıtlı bulunduğu göre, cemiyete izafi bir esaret, hürriyete münafi olmamak lazım gelmez mi?

Asıl hürriyet, vicdan hürriyetidir. İşte insanîyetin aradığı, uğrunda bin bir çile çektiği, hayatını feda ettiği hürriyet budur. Mas.'luğun şıar edindiği hürriyet te budur. Kimse kimsenin düşünüşüne, bir şey hakkında bir hüküm verişine, inanışına karışamaz. Mas.'luğun "kelimenin bütün manasile mülhit olanları içimize kabul etmeyiz,, yolundaki davası, ilhada verilen manaya göre ehmiyetli-

dir. Bir kimsenin, kendi ilmî kanaatlerine dayanarak Allahı inkâr etmesi müminlerce ilhattır, fakat “hürriyeti vicdanı,, umude edinen Mas.:lar için ilhada olmamak gerektir. Bundan dolayıdırki Sa.: Âz.: Kâ.: mevzûu bahis olduğu vakit “Türkiye Bu.: Meş.:,, i bunu “kudsî bir mefkûre,, ile eda etmek istemiştir. Bu mefkûre, Mas.:nun insanî yüce bir ülküye inanması demektir. Böyle bir ülkünün inkârıdır ki Mas.:lukça ilhat olabilir.

Mas.:lugun dinî mevzualara hürmet etmesi, ancak “Hürriyeti vicdanı,,a verdiği kıymettendir. İnsanlık, asırlarca ve asırlarca, vicdan hürriyetinden mahrum yaşamıştır. Bu hürriyetin yokluğu, insanlığı taassubun korkunç işkencelerile ezmiştir. Mas.:luk, ilk anlarda başı taçlıların esaretinden ziyade, vicdana tahakküm edenlerin, cenneti ve cehennemi keyiflerine göre tevzi edenlerin, esaretine karşı ayaklanmıştı. Çünkü en acı, en korkunç esaret, vicdan esaretidir. Başı taçlıların tegallübü de vicdan hürriyetini menettiği için Mas.:luk, mutlakiyetle de çarpışmıştır. “Zillulâhı filâlem,, ler, kendi istipdatlarını, ancak vicdan hürriyetini nefyetmekle temin edebilmişlerdir.

Namık Kemal ne güzel söyler :

Ne mümkün zulm ile, bidat ile imhayî hürriyet

Çalış idraki kaldır, muktedirsen, ademiyyetten.

İnsanın beyni içinde gözle değil, mikroskopla bile görülmeyen hücrelerin düşünüş faaliyetini, en korkunç bir istipdadın bile menedemiyeceğine şüphe yoktur. Nitekim, böyle devirlerde bile “Enelhak,, diyen âzade gönüller görülmüştür.

Vicdan hürriyeti, beşerin fikrî faaliyeti için elzemdir. Sokratı zehirleyen, Galileyi işkenceler altında öldürten kuvvet, vicdan hürriyetini boğmağa çalıştı. Fakat görüyoruz ki insanlık, bütün ezgiler ve işkenceler altında vicdan hürriyetini yine edindi. İnsanlığın bu yoldaki gayreti de, Mas.:lugun mücahedesî şeklinde tecelli etmiştir.

İnsanlık için mutlak bir hürriyet tasavvuru mümkünse, bu ancak vicdan hürriyeti olabilir. Vakıa, herhangi bir rejimde olursa olsun, vicdan hürriyeti için de bazı kayıtlar bulunduğunu görüyoruz. Bazı milletler var ki, Allahın yarattığı ırklar içinde, kendilerinin müstesna bir mevkiî olduğuna inanıyorlar ve böyle inanmayanlara, bu yirminci asırda bile, hoş görme ile bakmıyorlar. Meşrutiyet devrinde, açıkta oruç bozanlar, yahut başına şapka giyenler, karılarını açık gezdirenler hükümet adamlarının takibine, hâkimlerin cezasına uğruyordu!

Halbuki vicdan hürriyeti, istisnasız her kese, istediği gibi inanmak, istediği gibi düşünmek hakkını vermiş olmalıydı.

Vicdan hürriyetinin, yalnız böyle dinî, mezhebî bir safhası yoktur; ırk, milliyet, sınıf, zümre, siyaset safhaları da vardır; ve bu safhalara girince, onun birçok kayıtlarla bağlandığını görürüz. Arı

ırdan olmamak bu günkü Almanyada, affedilmez bir kusurdur. Aristokratlar, yer yüzünün hemen her tarafında, kastlerinin an'anelerine bağlıdırlar: halktan herhangi bir kimse onlar için (vilen) dir; nasıl ki Hindistanda Paryalar, hâlâ insanî hakların hepsinden mahrumdurlar.

Daha birçok misallerle anlıyabiliriz ki vicdan hürriyeti dahi, milletten millete değişiyor. Bunun sebebini araştırırsak, cemiyetlerin tahaffuz insiyakını (İnstinct de Conservation) en başta görürüz. Vakıa cemiyetlerde, halâ zümreler hakimdir ve cemiyet adına onlar, kütleyi kendi ülkülerine göre idare ederler.

Biz Mas.'lar, içtimai hayatta mensup olduğumuz zümrenin ülkülerine, an'anelerine, itiyatlarına esir olmaktan kurtulamayız. Bizce, vicdan hürriyeti mutlak olmak lâzım gelirken, bu yoldaki irademiz an'anelerimizin esiri olmaktan kurtulamaz. Şu halde hürriyet, herbirimizin telâkki tarzımıza tabidir.

Acaba Mas.'luğun istediği hürriyeti tahakkuk ettirebilir miyiz? İnsanlık, yüzlerce asırdanberi, en basit bir fikri bile tahakkuk ettirmek için iğne ile kuyu kazmıştır. Bir ülküye doğru yürümek, o ülküyü mutlâka tahakkuk ettirmek değildir; ülküye doğru yürümek insaniyete mev'ut görünen bir "arzı mukaddes", e doğru yürümek demektir. Bu yolda çoğumuz, yarık tabanlar ve çatlak dudaklarla, bir hadde kadar yürürüz; çok defa biz yolun daha biraz ilerisinde, bitkin düşerken, arkamızdan gelenler yeni baştan o yolda yürümeye çıkarlar; biribiri arkasından gelen birçok nesillerin hep bir yolun başından başladıklarını görürüz. Ülkü yolu, yürünmekle bitmez. İnsan için en büyük şeref, o yolda yürümek emelini beslemek ve yürümeye başlamaktır.

Filhakıka hürriyet, kayıtsız ve şartsız olamaz; o, bukağılanmazsa, başı boş bırakılırsa, taşkın bir su gibi, geçtiği yolları yıkar etrafına zarar verir. Kaynağından serazat fişkırın bir suyu, yatağını düzelterek, yanına kanallar açarak, bir feyz kaynağı haline koyabilirsiniz. İnsanın bilgisi ve iradesi bunu yapar. Hürriyet te böyledir, onu irademizin dizginleriyle idare etmemiz lâzımdır.

Şu mabet içinde "hepimiz hürüz," diyoruz. Fakat öyle kayıtlarla bağlıyız ki hiçbir vakit hürriyetimiz namına ihtiraslarımıza meydan veremiyoruz. Bizim bu vasfımız, hürriyetin hakiki manasını ne güzel ifade ediyor.

Bunun gibi, en hür bir memlekette de, hürriyet bir takım kanunlar, bir takım teamüller ve örflerle bağlıdır. Dünyanın, ferde en çok hürriyet tanıyan memleketi İngilteredir, derler. Bir İngiliz müstemlekesi olan Kıbrısta iki yıl kadar bulundum; orada İngilizlerin halka temin ettiği ferdi hürriyetin derecesini gördüm. Ancak Kıbrısa mahsus olan bu ferdi, hattâ milli hürriyet, İngilterede İngilizlere bırakılan ferdi hürriyetin aynı değildi. Bu ferdi hürriyet, orada yaşayan halkın içtimai bünyesini kemiriyor, iradelerini felce uğratiyordu. Bu yüzden Kıbrısta acı bir ferdiyetçilik hakim olup durur.

İngilterenin kendisinde hürriyet yine ferdî değildir; zaten orada fert yoktur; şahıs vardır. Şahsın hürriyeti, içtimâî hürriyetin bir neticesidir.

Bizim gibi büyük inkılâplar geçiren, inkılâplar içinde yaşayan bir memlekette ferdî hürriyetin daha ziyade kayıtlara tabi tutulmasına ses çıkaramayız. Maziden hale intikal ederken çoğumuz, ruhî itiyatlarımızı değiştirememişizdir. Bu itiyatlar, yeni itiyatlara yerlerini terketmedikçe, onların serbest ceryanına yol veremeyiz. Çünkü inkılâplarımızı tehlikeye düşürürüz. Biz Mas.:lar, prensiplerimiz itibarile, memlekette yapılan bütün inkılâpları kendimize maledinmişizdir. Budların hepsi, bizim ülkümüze doğru yol açan sarsıntılardır. Bunları terqip etmek, halk arasında köklü bir surette yayılmasına çalışmak bize bir vazifedir.

Bilmem, (Büyük Şark) mecmuasında Milliyet ve Beynelmilliyet hakkında yazdığım makaleyi okudunuz mu? Bence milliyetçilik; Mas.:luğa münafi değildir. Çünkü her millet hakikî bir ailedir; (Luigenëris) bir içtimâî varlıktır. Her milletin kendine mahsus dili vardır, örfleri vardır, ahlâkî müesseseleri vardır. Bunlar, hiçbir vakit, milletlerin bir insanlık umdesinde birleşmesini nehyetmez.

Hürriyet, inkılâp prensipleri dahilinde, içtimâî bir inzibatı istilzam eder. İnzibatsız hürriyet olmaz; belki hürriyet, inzibat demektir. Yanlış hürriyet fikirleriyle, yanlış yollara gidilir. Yanlış yollar, bizi de, bizim ışıklarımıza mühtaç olan halk kütlelerini de sonu uçurum olan sahalara götürür.

İşte kardeşlerim, demindenberi başınızı ağrıtan sözlerimle varmak istediğim netice şudur : Hürriyet mutlak değildir. Mutlak hürriyet, mücerret bir mefhumdur. Şe'niyette böyle hürriyet olmadı, olmuyor ve olmayacaktır. Kayıtsız ferdî bir hürriyet taraftarı sayılan Anarşistler bile, prensiplerine varmak için, en sert bir inzibat yolu tutarlar.

İnzibatsız cemiyet, çatisız bir beden gibidir. Bir un çuvalı gibi olduğu yerde biçimsiz ve şekilsiz durur. Dinamik bir vaz'alâmaz. Halbuki hayat, statik bir şey değildir; hayat daima birbirinin arkasını kovalayan hamlelerden mürekkeptir. Hayat, hamlelerini muayyen bir ülküye göre atabilmek için inzibata muhtaçtır. İnzibat (disiplin) eşyanın mahiyet ve tabiatından ileri gelen bir nizamdır. Bu nizama riayet edilmesi, hayatın zaruretlerindedir.

Böyle zaruretlere tâbi olunduğca, hürriyetin kayıtları daha mantikî görünür. Mas.:luk, böyle inzibatlı bir hürriyetin taraftarıdır. Felsefi bakışlarla ancak mücerret hürriyeti görebiliriz; belki bu, zihnî bir zevktir. Fakat şeniyette, felsefi spekülasyonlarla ortaya atılan hürriyet, hayatın doğru ve mantikî hamlelerine en büyük bukağdır.

K. Nami

LE MAÇON DANS LA VIE PROFANE

II

Il fut un temps où la Maçonnerie était obligée de travailler dans l'ombre, dans le silence. Mais, ces temps sont révolus et, en présence de la confusion générale des esprits, nous avons l'obligation sacrée de passer à l'action utile et rationnelle.

Soyons convaincus que l'œuvre que nous réalisons dans nos temples, quelque admirable qu'elle soit, resterait inopérante si chaque maçon n'agissait pas individuellement pour transfuser dans le milieu profane, auquel il serait appelé à collaborer, notre Idéal Maçonnique, c. à. d. l'Idéal de Justice, de Liberté, de Vérité et s'il n'était pas à même d'exercer une action morale salubre dans toutes les branches et dans tous les domaines de l'activité sociale.

Multiples sont, d'ailleurs, les points de contact entre la Franc-Maçonnerie et le Monde Profane ; par conséquent, le champ d'action dans lequel l'activité de chacun de nous pourrait se donner libre cours est immense et des plus variés : domaine familial, domaine social, domaine intellectuel et philosophique, domaine professionnel.

Domaine familial. — Il est immense et puisque nous sommes dans le vif de la question, qu'il nous soit permis de déclarer hautement que si nous n'admettons pas la femme chez nous - et nous avons des raisons capitales pour ne pas le faire - nous aimons, cependant, à reconnaître ses vertus, car nous estimons à sa juste valeur la coopération réelle et efficace qu'elle apporte dans la vie de famille comme dans la vie sociale.

Nous devons reconnaître que la femme, malgré tous les défauts qu'elle puisse avoir, est un être de sentiment, dont la voie évolutive se trouve essentiellement placée sur la ligne du dévouement et du sacrifice, quel que soit le domaine dans lequel s'exercent les multiples manifestations de son abnégation et de son altruisme.

Il faut donc mener autour d'elle une propagande infatigable, à l'effet de l'amener à nous aider dans la noble tâche que nous avons à accomplir et à prêcher dans le milieu dont elle est le charme et la raison d'être, l'amour du travail, la haine de la servitude, l'indépendance de l'esprit.

Etablissons entre elle et nous, une intime communication qui puisse permettre à nos mères, à nos femmes, à nos filles, à nos sœurs, de devenir de fervents apologistes de notre œuvre, de cette œuvre que l'on connaît peu ou que l'on connaît mal.

Domaine politique et social. — Je conçois aisément, en prononçant

le mot "politique", les appréhensions qu'il peut faire naître chez vous. Ces appréhensions seraient, d'ailleurs très naturelles, car la Maçonnerie, pour rester fidèle à la lettre et à l'esprit des règles qui la régissent, ne doit pas faire de politique militante; les Ateliers ne peuvent pas être transformés en Collèges électoraux. C'est entendu : Mais, il n'en reste pas moins certain que chaque maçon a le droit de s'intéresser à la vie intérieure de son pays et de se pénétrer du beau rôle qui lui est assigné en tant que Citoyen et qui l'oblige à veiller à ce que des institutions laïques et démocratiques acquises au prix de tant d'efforts et de tant de sacrifices ne soient pas mises en péril par des forces de recul et d'ignorance.

Un Maçon ne doit pas faire de politique en Loge. Nous sommes d'accord. C'est à lui, pourtant, de donner l'exemple de la loyauté sociale, c'est à lui d'accorder un concours assidu et constant à toutes les œuvres; à toutes les organisations qui poursuivent un but identique à celui que poursuit notre Institution.

Il faut qu'il se rende compte de ce qu'il ne doit pas, à tout bout de champ, se livrer à une critique de ce qui lui paraît nuisible, car la critique seule équivaldrait à une action stérile et négative qui pourrait, bien souvent, aboutir à la confusion.

Sur le terrain politique, Maçonnerie ne veut pas dire, non plus, abus du principe de Liberté, car tout excès de libéralisme doit fatalement mener à l'anarchie et au désordre.

Ce qu'il faut donc, c'est que le Maçon cherche à établir des meilleures méthodes de discernement et d'appréciation des différentes questions qui se posent journellement, de façon à pouvoir se dégager, dans le calme et dans la pondération, les solutions les plus utiles et les plus rationnelles.

Le terrain politique et social n'est cependant pas le seul qui puisse et qui doive appeler le concours et la collaboration du Maçon. Il ya un autre domaine, tout aussi vaste, tout aussi important, au milieu duquel il doit exercer son action morale et qui est, précisément, les plus assailli par les efforts de nos adversaires.

C'est le DOMAINE INTELLECTUEL, c'est le Terrain de l'Enseignement, c'est l'ÉCOLE, dont sortiront les Citoyens de demain et sur laquelle il doit, par conséquent, concentrer toute sa vigilante attention.

Faudrait-il particulièrement signaler ici l'importance du rôle qui incombe de ce chef à l'instituteur et au professeur Maçon?

Serait-il superflu de rappeler que le triomphe des idées laïques, par conséquent le salut de la République, se trouvent entre leurs mains?

N'est-il pas vrai que c'est sur l'Instituteur et sur le professeur que nous comptons pour éclairer les intelligences encore jeunes et susceptibles d'amélioration?

En effet, c'est à eux, plus qu'à tout autre, qu'appartient le soin de répandre l'Idée laïque et républicaine.

C'est à eux de donner un exemple constant de COURAGE CIVIQUE, d'ALTRUISME, de CONVICTIONS solidement assises, de CALME et de REFLEXION.

A mesure que l'on examine les conséquences de la Grande Guerre et la situation actuelle du monde, on se rend de plus en plus compte de la dépendance étroite dans laquelle les hommes vivent par rapport les uns aux autres.

C'est ce sentiment de solidarité dont on doit faire pénétrer l'idée dans les intelligences et dans les cœurs de la jeunesse, en vue de faire disparaître le conflit entre la réalité de la vie, faite de solidarité et cette conception révoltante, suivant laquelle la vie ne serait qu'une lutte sans merci.

Ce qu'il faut, notamment, envisager dans l'enseignement, ce n'est pas tellement le degré d'instruction, représenté, bien souvent, par un bagage de reconnaissances scolastiques et mal digérées, mais bien la FORMATION de CARACTÈRES, c'est la façon invariable dont chacun doit observer certaines règles de conduite, c'est l'ÉDUCATION, qui, seule, peut élever le niveau moral de la jeunesse.

Les instituteurs, les maîtres, les professeurs doivent donc particulièrement s'attacher à enseigner à la jeunesse à distinguer nettement ce qui est bien de ce qui est mal, ce qui est vrai de ce qui est faux et à lui inculquer une claire notion des multiples devoirs de l'homme: devoirs envers soi-même, devoirs envers sa famille, devoirs envers la Société et l'Humanité toute entière.

Parallèlement à tout cela, développer en elle l'esprit de RAISONNEMENT, d'OBSERVATION et de PRÉCISION.

C'est là le but essentiel, vers lequel doit tendre l'Éducation. Morale de la Jeunesse, qui tient la première place dans les divers échelons de la CIVILISATION.

Dès que le niveau moral d'un peuple, dit Mr. Gustave le Bon, s'abaisse, dès que sa Morale se dissocie, tous les liens de l'édifice social se dissocient également.

L'enseignement, doit donc, avant tout, poursuivre un but MORALISATEUR et c'est pourquoi, mes Frères, j'ai jugé opportun de lui consacrer, dans ce Rapport, une place spécialement importante.

Après le pain, s'écriait DANTON, le premier souci des Démocraties, c'est l'Éducation.

L'École est la pierre d'angle des Démocraties, disait le F. .

DEBIERRE, en 1921. Si vous voulez des hommes et des citoyens dignes de ce nom, commencez par éduquer la jeunesse.

N'oublions pas, en effet, mes Frères, que, d'une façon générale, la plupart des hommes sont et restent ce qu'on les a faits par l'Enseignement. Si l'Enseignement est désharmonique, l'Harmonie qui doit être à la base du bonheur de chaque peuple, ne saura jamais régner.

Déployons donc tous nos efforts pour en assurer l'unité et pour soustraire ainsi la jeunesse à la propagande active de nos adversaires, qui cherchent à en asservir les esprits et les consciences pour mieux la dominer.

Mais ce n'est pas sur l'École seule que nos adversaires ont concentré leur effort. Ce qui les a, particulièrement, intéressés ces derniers temps; c'est la POST - ÉCOLE.

C'est la période, pleine d'écueils et de dangers pour la jeunesse qui s'écoule après sa sortie de l'École.

C'est la période pendant laquelle celle-ci a le plus besoin de distractions et qu'elle se laisse facilement aller à la débauche.

Cherchons à l'en détourner par une action morale et éducative, mais en même temps agréable.

Organisons le PLAISIR de la JEUNESSE, en favorisant la fondation d'un nombre aussi grand que possible de Sociétés d'Entraînement sportif, de Sociétés musicales, de salles de lecture et en développant chez elle, l'AMOUR de l'ART, qui constitue la plus haute manifestation du BEAU et, par conséquent, un facteur essentiel de CIVILISATION.

Telle est, dans ses grandes lignes, l'action que nous sommes appelés à exercer sur le vaste domaine intellectuel.

Transportons - nous maintenant sur le terrain, social et professionnel et envisageons, sous son véritable aspect, l'importance de la tâche que nous avons à y accomplir.

Sur un domaine, où se heurtent nécessairement tant d'intérêts, tant d'opinions diverses, la seule attitude qu'il nous faudrait adopter, en vue d'éviter des discordes néfastes et de préparer l'avènement de conceptions saines et rationnelles, consisterait à ne pas vouloir, coûte que coûte, imposer notre manière de voir.

Reconnaissons, en toute franchise, que dans chaque opinion il peut y avoir une part de vérité et que telle théorie qui, hier encore, nous paraissait absurde, pourrait, aujourd'hui, mériter tout notre intérêt et toute notre attention; demain, elle pourrait devenir une réalité. Lorsque donc une idée, une opinion nous paraît ne plus répondre à notre conception abstenons-nous de la condamner d'une façon absolue. Cherchons à faire jaillir la lumière par une forte, mais calme argumentation.

Notre rôle dans la Société doit être celui d'un RÉGULATEUR.

En effet, y aurait-il pour nous, une plus noble tâche que celle

de rassembler tous ces sentiments fugitifs, mobiles et capricieux, dont nous voyons journellement, l'éclosion autour de nous, et de leur imprimer une orientation nette et précise ?

Y aurait-il pour nous, au milieu de cette Société chancelante et hésitante, une plus grande satisfaction que celle de l'amener, par l'exemple individuel de chacun de nous, à mieux saisir l'esprit de VERTU et les règles de JUSTICE et à s'y conformer ?

Nous devons rechercher des solutions pratiques du problème qui nous préoccupe et, à cet effet, trouver les moyens qui nous permettraient, en dehors des affirmations doctrinales, de moraliser le monde profane avec lequel nous nous tenons en rapport constant.

Mais, y aurait-il une solution plus rationnelle, un moyen plus sûr et plus efficace que celui de nous imposer à la Société par nos gestes et par nos actes ?

L'EDUCATION MORALE, voilà le mot d'ordre qui doit nous rallier tous.

Que chaque maçon, soit-il un professeur, ou un fonctionnaire ou un simple artisan, tâche, dans l'exercice quotidien de sa profession ou de son métier, de forcer l'estime de ses collaborateurs, de ses chefs ou de ses subordonnés par un exemple constant de CORRECTION, de DIGNITÉ, de DROITURE dans l'accomplissement de ses multiples devoirs ; qu'il se fasse apprécier et estimer par sa MANIÈRE DE RAISONNER. Le problème qui nous préoccupe, trouverait, alors, sa solution naturelle.

En effet, si nous admettons - et ceci est, d'ailleurs, parfaitement exact - que l'éducation maçonnique s'acquiert, bien souvent, automatiquement par la fréquentation assidue de nos temples, nous devons, dans le même ordre d'idées, reconnaître que la diffusion de notre idéal dans le monde profane se ferait, elle aussi, instinctivement, à condition que nous soyons à même d'y faire valoir une supériorité morale incontestable et que chacun de nous puisse, en toute occasion ; être cité comme un modèle d'homme RÉFLÉCHI, HONNÊTE et IMPARTIAL.

Nous disions dans la première partie de notre Rapport - et nous l'avons, du reste, suffisamment démontré - que la Société d'aujourd'hui ne sait plus où aller et, surtout, qu'elle ne sait plus raisonner sainement. C'est pourquoi, d'ailleurs, nous constatons que la mauvaise foi et l'injustice ne rencontrent pas toujours, hélas, le mépris et l'indignation.

Or, secouons cette Société hésitante. Faisons-lui comprendre qu'au dessus des jouissances matérielles, il y a d'autres satisfactions d'ordre moral, qui nous élèvent à nos propres yeux et qui retrouvent LEUR RECOMPENSE que dans le SEUL PLAISIR de la CONSCIENCE.

Ces satisfactions, vous les avez tous connues, mes Frères,

à chaque action généreuse que vous accomplissez. Vous les ressentez toutes les fois que vous mettez en pratique notre principe immuable de FRATÈRNITE au moyen de l'AMOUR DU PROCHAIN.

En réalité, soulager la misère, atténuer les souffrances, venir en aide aux malheureux, n'est pas et ne doit pas être pour le Maçon un simple acte de charité ou d'aumône ; c'est bien plus.....c'est une obligation, c'est un devoir.

Secourir des malheureux, prévenir des désespoirs, voilà ce qui est beau, ce qui est sublime, mais ce qui est aussi nécessaire :

Tirer quelqu'un de la misère, le redonner à la vie, pratiquer, en un mot, la PHILANTROPIE AGISSANTE, c'est travailler pour le salut de l'Humanité.

Comment voulez - vous, en effet, prêcher la MORALE à quelqu'un qui n'a pas de toit pour s'abriter, ou qui n'a pas de quoi subvenir aux besoins de sa famille agonisante, mourante ?

Pensez - vous qu'il aurait la patience de vous écouter ?

Aurait - il la force de dignité et de conscience nécessaire pour résister au crime, qui ajouterait ainsi le déshonneur à la misère ?

Que chacun de nous, mes Frères, prenne donc, dans la mesure de ses possibilités, une large part dans l'Œuvre salutaire à accomplir de SOULAGEMENT de l'INFORTUNE HUMAINE. Que chacun de nous collabore et contribue de toutes ses forces et de tout son dévouement aux multiples Organisations philanthropiques. Qu'il se tienne au premier plan toutes les fois qu'il y aura des douleurs à consoler, des défaillants à soutenir, des consolations à prodiguer.

Et, pour compléter notre action sociale directe, associons-nous à toutes les œuvres de prévoyance, à toutes les organisations ou institutions ayant pour but la lutte contre le Péril Vénérien, contre la Prostitution en un mot contre tout ce qui peut amener la déchéance de l'Homme et, partant, l'arrêt de son bien-être moral, physique et économique!

Cet esprit de solidarité que nous nous appliquerions à développer dans le monde, risquerait, toutefois, de s'anéantir, si nous n'arrivions pas à abattre un autre Fléau, beaucoup plus grave, beaucoup plus dangereux, source de tous les maux et de toutes les souffrances.

Or, sans vouloir contester les progrès réalisés dans la voie de la PACIFICATION, grâce aux divers pactes d'amitié ou d'arbitrage, grâce, surtout, aux diverses Conférences Internationales, soyons assez sincères pour avouer qu'il resterait encore beaucoup à faire avant que toutes les belles résolutions qui y sont adoptées, entrent dans le domaine de la réalité, avant que le règne des IDÉES s'impose au fond des Consciences et qu'aux luttes armées soit substituée le noble lutte par l'Emulation et par le Travail.

Pour faire disparaître les causes de ce fléau; il faudrait, par des efforts constants, essayer d'amener d'abord une collaboration intellectuelle universelle. Pour éviter des guerres fratricides et pour arriver à s'estimer et à s'aimer, les peuples doivent mieux se connaître. Seule cette collaboration - qui pourrait se réaliser par le rapprochement de la jeunesse scolaire, par l'échange de missions d'étude, par le tourisme, par l'organisation fréquente de conférences internationales sur des sujets d'Art, de Musique ou de Philosophie - serait susceptible car, autrement, se serait SE PERDRE !

Et puis n'oublions pas que la Guerre est, bien souvent, le résultat de l'Egoïsme humain que ce soit l'Egoïsme de Souveranis ou de Politiciens, que ce soit l'Egoïsme des peuples.

Par conséquent, pour arriver à réaliser la PAIX UNIVERSSELLE, commençons par affaiblir et vaincre l'Egoïsme. Tâchons de développer autour de nous des sentiments d'AMOUR, de CONCORDE et d'HARMONIE. Nous y parviendrions à mesure que nous formerions des caractères et que nous éclairerions les esprits.

Un frère avec lequel je causais l'autre jour, me disait :

“Vénérable; tout ça c'est trop beau, comme Théorie, mais, comment voulez-vous que nous puissions arriver au but désiré, du moment que nous ne sommes qu'une infime minorité dans le monde entier? ”

Eh bien, mes Frères, ce n'est pas en se basant sur leur supériorité : numérique; que nos ancêtres ont pu, au cours des siècles précédents, réussir à accomplir une œuvre admirable dans tous les domaines de l'activité humaine.

C'est qu'ils avaient, avant tout, la foi.

C'est qu'ils comptaient, notamment, sur l'autorité morale qu'ils tiraient des enseignements maçonniques.

Or, si nous voulons continuer à remporter d'aussi belles victoires, si nous voulons aider le monde à sortir de la confusion et du désordre dans lequel il se débat actuellement, que chacun de nous soit, dans sa sphère d'action, un ANIMATEUR, un EDUCATEUR, un REGENERATEUR!

Que chacun de nous soit, au sein de la Société, un exemple de VERTU, de RECTITUDE et, en même temps, de BONTÉ.

Que chacun de nous, en quittant cette enceinte, évite de commettre la moindre mauvaise action qui pourrait jeter le discrédit sur l'Ordre tout entier.

Georges Fotiadis

MAS : MA.:Dİ NE ÖĞRETİR VE MAS.: [1]

1 — Konferansında hazır bulunan muhterem KK.:ime teşekkürü bir borç bilirim.. Aynı zamanda kendilerini tebrik ederim.

Bu tebrik mustarip beşeriyete yalnız teselli değil fakat derman arayan bir K.:lerini yalnız bırakmamak için gösterdikleri şevk ve tehalüktendir ve zaten bunun için burada toplanmıyor muyuz..

2 — KK.:im bu konferans nazari bir fikir ileri sürmek.. bir bilgiyi izah etmek, kitabın bir satırını şerh etmek için değildir..

Bu konferans bu Ma.:et evlâtlarına.. bütün localarımıza.. bütün dünya Mas.:larına bir hitap olacak.. Artık binlerce senelerdenberi tedris edilen nur ve faziletin amelî sahalarda tecellisine davet makamında olacaktır.

3 — Bütün dünya Mas.:larına hitap cesaretini.. şimdi bir parçasını okuyacağım beynelmilel bir Mas.: kitabından aldım : Diyor ki :

“Yolculuğunu ikmal ettikten sonra gözünden gaflet perdesi “düştüğü anda mübtedi, yaşadığı korkunç saatin şiddetli heyecanını “duyar.

“Ma.:edi tenvir eden esrarengiz nur dalgası içinde bizzat kendisinin de mesleğin yaşayan bir hücresi olduğunu anlar. Zaten..

“Ellerimizi birbirine bağlayan kardeşlik bağı.. birbirimizin “mefkûre zinciri olduğunu anlatır..

“Hakikaten mesleğimizin en asillerinden biri olan bu hareketi “remziye heyhat ki.. hakikati pek az in'ikâs ettirir.

“Dünyayı ihata eden BB.:derlerin zinciri maalesef fazla “nazari,, dir [2].

“Bu hakikat,, hazindir. Hazin olmakla beraber mesleğimiz namına bundan tecahül etmek “meslek namına bir cinayettir.,,

KK.:rim, bunu okuduğum zaman konferansımın mevzuunun yalnız memleketimiz değil fakat bütün cihan Mas.:luğuna bir feryat olduğunu kabul ettim.

Ve soruyorum..

Gayemiz bu.. Mesleğimiz bu.. Yeminimiz bu.. Ve azamız tam ve mükemmeldir. Her memleketin en münevveri.. en âlisi.. en zinüfusu.. en zengini.. en sahibi salâhiyeti buradadır. O halde bu tahakkuk etmeyen nedir, ve neye etmiyor.. Bunu görelim..

4 — Maddî görünüşüyle Mab.:t idarî teşkilâtın bir nümunesidir. Adeta daimî bir mahkemeyi andırır.

Aynı zamanda insanların bir gaye uğrunda hürriyetlerinden fedakârlık etmeyi, itaate, intizama alışmalarını ve bir kumandaya tabi olup teşkil edecekleri kuvvetle muayyen ve manevî bir hedefe

[1] Bu konferans Mühibban, Tekâmül ve Sebat Mah.:lerinde verilmiştir.

[2] Garip tesadüf aynı kelimeyi ben de kullanmağa başlamıştım.

yürümelerini temin eder. Bu çalışma ve faide Mas.' cemiyetine olduğu kadar, haricî alemdeki cemiyet hayatına da faidelidir. Aynı zamanda haricî cemiyetlere mensup olan KK.'imizi de cemiyet ve teşkilât hayatına alışık bulundurur.. Ve bu KK.'. orada da muvaffak olur.. Bunun ispatı kolaydır.. Memleketimizde gerek hayır ve gerek siyasi surette teşekkül etmiş cemiyetlerin ekserisi ilhamını bizim idarî teşkilâtımızdan almışlardır. Ve Mas.'luğun bu idarî teşkilâtı.. bu gayeye hizmet eder..

Fakat bence Mab.'.den maksat bu olmadığı gibi.. İbadetten maksat ta bu değildir. Camilerin kliselerin, havraların tuttıkları usulü tetkik edersek görürüz ki bunlar: İnsanları muayyen zamanlarda.. muayyen fikirlere karşı serfüru etmeğe davet ederek onlarda bir itiyat uyandırmaktadır..

İşte edyan ile Mas.'luk arasındaki fark.. Dinler.. iyi fikirleri ve iyi ahlâkları.. alıştırmak insana aşılabilir. Mas.'luk ise: "inkişaf etmiş efkâr ve ahlâkıyatı birbirine bağlayarak hasıl olan manevî kuvvetten istifade etmek ister. Ve asıl bizim gafil olduğumuz nokta budur.

Ma'.dimiz bize Mas.'. terbiyesi verir.. Terbiye nedir?..

5 — Eflâtuna göre.. terbiye bedene ve ruha müsteit oldukları tekemmülünü temin etmektir. [1]

Kant ve muasırlarına göre : terbiye tabiatı insaniyenin bütün kabiliyetlerini muntazam ve münasip bir surette tenmiye etmek ve nev'i beşeri gaye mukadderine isal etmektir.

Demek ki terbiye: insanları faziletli, cemiyeti insaniyeye karşı müfit, mesleklerinde sahibi maharet bir hale getirebilmek için ihtiyarı muktazi en kısa yoldur. [2]

Yine denilebilir ki: terbiye insanı evvelâ kendi şahsı, saniyen hemcinsleri için mes'ut bir hale getirir.

O halde insanlar : istidat dediğimiz manevî kabiliyet ile doğar.. Bedenî, fikrî, ahlâkî tesirler bunu işler. [3]

Netice anlaşılıyor ki.. ahlâkı umumiyei beşer: efradın terbiyei vicdaniyesine merbuttur. Ve manen yükselen beşer hiç şüphesiz ki maddeten de yükselir.. ve ferdin seviyei ahlâkıyesine kat'i surette bağlıdır.

İşte ferdi beşerin ilmî ve vicdanî seviyesini yükseltmeği Mas.'. Mab.'.di öğretir.

Terbiyecilerin kanaatine nazran :

Çocuk ruhu hotkâmdır. Kıskançtır, tembeldir, hasutdur, zalim-

[1] İşte Mas.'luktan bir şey bekleyenler beklediklerini istidatlarında bulacaklardır.

[2] KK.'.im bu terbiye tabiri adeta Mas.'luğın tasvir ediyor.

[3] O halde KK.'.larım şu tasvire nazaran Mas.'luk insanları bu tesire tabi tutmak için kurulmuştur.

dir.. açgözlüdür.. Hasılı fena bir varlıktır.. Aile, mektep, ve muhit terbiyesi bunları yontar. Büyüdüğü zaman hâlâ yontulamıyan.. ve hâlâ ham kalan.. “Ham taşı,, yontmağı Mas.: Mab.:di öğretir.

Bu Mab.: : bir Mab.:di inşaı beşerdir.

6 — Tarih tetkik edilirse anlaşılır ki.. bir milletin maddî ve manevî hayatını birçok şeylerden temizlemek için.. o milletin tarihi mukadderatında yalnız ihtilâller, inkılâplar kâfi değildir. Asıl böyle şiddetli ve heyecanlı hâdiselerden sonra.. efradı beşerin tekrar ruhlarının paslanmasına mâni olmalıdır..

İşte hayatı hariciyedeki iyi inkılâpları biz bekleriz. Milletlerin tarihi mukadderatları üzerine mes’ut inkişâfları bu Mab.: öğretir.. o dimağları bu mukaddes kubbe nurlandırır.

Bu gün fenni terbiye göstermiştir ki.. insanlar kuvvetle değil.. ruh ve mana ile ıslah edilir. İşte Mab.:te.. sınırlı şekilde bağırın.. K.:ini tezyife kalkan, hiddetle yerinde çırpınıp bir takım manasız maddî hareketler yapan bir BB.: e karşı; KK.:inin hilm ve sükûnla ve bir az da taaccüp ile bakması ne büyük bir derstir. İşte bu sınırlı insana tahammül.. ancak Mas.: hayatında ve Mas.: Mab.:dinde olur. Bunu bize bu Mab.:t öğretir..

Halbuki hayatı hariciyede her hareket aynı şekilde mukabelesini bulur.

Diyeceğim ki : Nasıl beşiği sallayan eller dünyaya hükmedenleri yetiştirirlerse, temenni ederim ki.. Mas.: kubbesini tezyin eden BB.: ler.. beşeriyete rehber olsunlar.

7 — O halde Mab.:t de terbiye edilecek insan ruhunu mütalea edelim.. Ve sonra Mas.: Mab.:dinde görülen tipleri tetkik edelim.

Acaba bir insan neye ruhî zafa uğrar.. Ve neden bu hale düşer.. Bunu izah etmeden evvel birkaç misal getireyim :

1 — İnsan yolda tesadüf ettiği insanların ancak bazısını hoş bulur..

2 — Muhtelif ihtisasta insanlar kabiliyetlerine göre aynı konferanstan başka başka neticeler çıkarırlar.

3 — Herkes istidadına göre muhtelif zevklerden daha fazla mütelezziz olur.. Kimi musikiyi - kimi şiri - kimi kadını - kimi yemeği.. daha çok sever.

İşte bunun gibi hayatta insanlar.. saadet ve betbahtilerini - *abize=leri* - yani en çok kendilerini müteessir eden hadiselerin tesirile tayin eder. [1]

Meselâ bazıları daima ve yalnız muhitlerindeki betbahtileri görürler.. Ve bu tesir ile daima betbaht ve şikâyetçidirler..

Senelerdenberi buhran olduğunu ve kazanç olamayacağını iddia

[1] Yani en çok hangi hislerini hareket ettiren.. müteessir eden, dokunan ne ise..

eden bir insan.. ömründe para kazanamaz. Fakat fırsattan istifadeyi bekleyenler.. daima kazançlarını yoluna korlar..

Her şeyi iyi görenler.. daima saadet ve neş'e içinde yaşarlar..

Şopenhaverin dediği gibi: "İnsanın bu tarif ettiğimiz manevî görüş şahsiyetidir ki saadetin ölçüsünü tayin eder.."

Lâkin âdil olmak için diyelim ki.. bu manevî görüşü biz tayin edemeyiz..

Bunu veraset - muhit - terbiye - aile ve "sıhhat,, tayin eder.

İşte KK. 'im, beşeriyetin iyi yolunu gören.. Nuruna inanan, saadetini isteyip kabul edenler.. İyi Mas. 'lar olurlar.. Ve böyle görenler bize gelsin.. Beraber çalışalım.. Böyle olmıyanlar ve kalplerinde daima "menfi tnetlerini,, taşıyanlar ilelebet öyle kalırlar.. Ve bu da maalesef ruhlarının istidadıdır.

8 — Mas. ' Mab. 'inin öğretme ve yetiştirme usulleri: Ritü. 'lerimizin bir yerinde "ikna,, kuvveti ve "husnû misal,, göstermekle Mas. 'lar dünyada iyiliğin hâkim olmasına hizmet edecekler denmiştir.

Mas. 'luk iyiliğini yapmak için kimsenin görmesini ve herkes tarafından bilinmesini istemez. "Vereni mağrur.. alanı mahçup etmek istemez,, Biz yalnız.. Mas. 'lar böyle yaparlar.. diye kendimizin örnek olmasını kabul ederiz. Bu hareket şevk ve gayret veriyor.. Ve bu nümune olan Mas. 'nun halini herkes göre göre kabul eder, isrine ittiba ederek alıştır.. ve yetişir.. Çünkü Mas. ' rehber onlara daha başka bir yol gösteremez..

Biz mal ve marifet satmayız.. biz bizi ıslah ederiz.. Biz ki beşerin rüknüyüz..

Hariciler.. daima zaife hücum küçüklüğünü gösterirler.. Fakat Mas. ' Mab. 'inde zaif yok; daima müsavi kudrette K. ' vardır. Bize bu dersi Mas. ' Mab. 'di telkin eder.

Yalnız Mab. 'tte mevki ve servet kıymetini kaybeder. Servet ve mevki hırsıcahı arttırır.. ve bu da tagallübe ve tahakküme yol açar. Bu ihtirasa ancak Mab. 't mani olur. Binaenaleyh müsavi bir hakla.. ve tam insanlığın manasına muvafık olarak yaşamayı bu Mab. 't öğretir, çünkü.. burada öyle yaşanır.

Mab. 't semasında san'ata büyük bir mevki ayrılmıştır. Burada fen ve san'at, kitaplarımızın hattâ derecelerimizin ifadesinde en mühim bir mevki almıştır. Bu san'atkârlar.. san'atlarının heyecanını bu aşk ve muhabbet diyarından alırlar.

İlim burada en büyük meziyettir. İlim adamları en coşkun heveslerini burada tatmin ederler.. Parlayan Mab. 'din nuru ilme meşale olmuştur.

Mas. 'luk muarızlarının iddialarına rağmen.. diyebilirim ki edyan için en serbest saha Mas. 'luk mabedi olmuştur.

Bir hoca, bir rahip, bir haham en rahat bir düşünce ile en serbest

bir şekilde.. burada kendi akidelerini taşırlar.. ve anlarlar ki dinlerin nazari olarak kendilerine emredip te tatbik edemedikleri insan KK.:liğı burada caridir.

Mas.:luk bilûmum edyan mensubinini yanyana görmekle gayelerinden en büyüğünü tahakkuk ettirmiş olur.

Ritü.:lerimizin bir yerinde "bütün insan evlâtlarından- bir KK.: milleti - çıkaracak olan Mas.:luk,,der.

O halde bu nurlu ve cihândeğer insanları kubbesi altında toplıyan bu Mab.:din ne yetiştirdiğı anlaşıyor..

Bu Mab.:d ideal insanı, mefkûrevî insanı, vicdanın yarattığı insanı yetiştirir.. Başka türlü olmasına imkân olamaz..

Başka şekilde insan varsa, o kubbenin evlâdı değildir.

Bu Mab.:t kendi sahasında doğan nurları doğurmakla iktifa etmez.. Yetiştirecektir. Bir Mas.:. güür sesli.. ve herkesin görebileceğı şekilde tekâmül etmiş olacaktır.

Birinci feryadım: İşte KK.:rim zamanımızın. Mas.:u artık muhite uyarak Mas.:. olduğu herkes tarafında bilinip tanılan ve harekâtı örnek tutulan bir insan olacaktır. Çünkü: artık dünya amelî sahada yürümektedir. Resim bile zevaidi atmış yalnız keşkin ve kat'i hatlarla yalnız maksadı göstermektedir. (Kûbik) şiir ve edebiyat kendisini dolduran süslü ve boş kelimeleri bırakmış ancak fikri ifade edebilen kat'i ve keskin sözleri haykırmaktadır.

Hiçbir vakit muhitimizden ayrı kalacağımızı iddia edemeyiz.. Bütün harekâtımızda muhitimizden müteessir olacağımız bedihidir. Fakat yalnız bu Mab.:tte bu tesirin neticesi menfi değil müspet olacaktır.

Alemi harci dolu ve kalabalıktır.. Bu alem ihtiras - kin - garaz - menfaat, hasetle bunalmıştır.

Ve bu keşmekeş hakikatin, beşeriyetin nurunun, insanlığın hedefinin kaybolmasına kâfidir. İşte yaşaması lâzım gelen vicdanın sığındığı ve hakikî insanın rahat olarak yaşadığı yurt.. Mas.:. Mab.:tidir.

Bu insan neslinin insan olarak kalmasını temin eden ilk ve son melcedir.

Mas.:luk insanlar için uydurulmuş bir camia değildir.. *Fakat Mas.:luk bizzat insanlıktır.* Diğer iyi cemiyetlerden farkımız budur.

9 — Artık Mab.:t,ler nazari sahalardan çıkmalıdır. Kâinatın seyrini takip mecburiyetinde bulunan Mas.:luk.. amelî sahada seyrini ve gayesini göstermelidir.

Eskiden ilim; ve erbabı ilim ve san'at gizli idi.

Bence bu haleti ruhiye.. san'atin daha tekemmül edememesinden.. ve erbabı olmyanların mana ve mefhumlarını anlayamamaları.. ve küçük görmeleri korkusundan ileri gelmekte idi. Artık ilmi simya ilmi kimya olmuştur.

Eskiden sır olarak bellenen bu ilim bugün riyazî bir hakikat olarak amelî sahada görülmektedir.

Eskiden koğuklarda ve köşelerde yaşayan gizli feylesoflar.. bugün en parlak kürsülerde ilimlerini haykırarak aleme ilân etmektedir.

Bugün fen ve hüner her yerde ve her köşede öğretilmektedir.

İşte.. Haricî haleti ruhiyelere uymak mecburinde bulunan Mas.'luk hünerini göstermek mecburiyetindedir.

K.K.'lerim. *İkinci feryadım* : Artık Mas.'lar.. binlerce sene işilediği mefkûrelerini amelî sahada tezahür ettirmelidir.

Evet biz *mal* satmayız.. Fakat kendimizi efalimizle hariçte tanıtmak mecburiyetindeyiz..

Örnek olacak olan bizler.. yalnız birbirimize değil.. fakat harice de örnek olmak mecburiyetindeyiz. [Burada "mal,, iş göstermek.. bunu yaptık şu neticeyi aldık.. şu kadar bin fukaraya yardımlar ettik gibi.. adî hesaplar vermek değil]... K.K.'lerim :

Bu kadar zaman işlenen bir hakikatın parlaklığını ilân edemez ve anlatamazsak ve gelen müptedilere de bunu yakinen iman ettiremezsek..-Mab.'lerimizin değil- fakat mensuplarının samimî olmadığına hükmetmek sırası gelmiştir.

Feryatlarımın cevabını ben değil.. zaman bizden istiyor..

Zaman ve ahkâmın önünden hiçbir kuvvet kaçamaz.. Din ve fenni değiştiren zaman hiç şüphesiz ki bizi boş bırakmaz..

Bu hakikattan gaffet, yokluğumuza hükmetmek demektir..

Biz bu hükmü zamanımızda verdirecek kadar gayri samimî ve boş değiliz.

Biz gayenin kudsiyetine ve Mas.'luğun hakikatine inananlardanız.

Ve KK.'lerim ilân ediyorum.. Biz Mab.'mizde bunu yalnız nazari değil.. amelî olarak öğrettik ve öğreteceğiz.. Bizi tanıyanlar bunun şahididir ve şahidi olacaktır.

10 — KK.'lerim ne garip tesadüf.. Ben bu fikirlerimi düşünür ve yaşarken elimе bir mecmua geçti: Şöyle diyor:

"İyi yapılmak istenilen beşeriyetin.. terakki yolunu insanlar binlerce senebenberi düşünüyorlar.. Fakat binlerce senenin tecrübesinin verdiği hakikat ortadadır ki: O da acı iflâstan ibarettir,,

İşte size bir memleketin, bir mesleğin iki evlâdının aynı zamanda fikirleri..

İttifakımız.. Mas.'luğun iflâs yolunda olduğuna.. fakat iftirakımız.. o iflâs etti ben edceek diyorum.

Bir Alman kumandanı bir düzüne askerle teslim olmasını teklif eden Fransız ordusuna karşı: "ben varken Almanya var,, demiştir.

Ben diyorum ki.. bütün mensupları Mas.'luğu terketseler.. ben varoldukça Mas.'luğu var telâkki edeceğim..

Gayemiz bu hakikat yolcularını çoğaltmaktır.

İşte K.:K.:lerim.

Asırların kurduğu.. dahilerin tekemmül ettirdiği.. ve faziletin serbestçe inkişaf ettiği bu muhiti nasıl anlıyor ve yetişiyoruz.. görelim..

İşte size bir B.: nümunesi :

Gelir.. kemali itaatla oturur.. Üs.:dına bakar.. verilen emirleri ifa eder.. rey istenir.. elini kaldırır; ve başka hiçbir şey yapmadan.. hiç kimseyi görmeden ve vazifesini yaptığı kanaatle.. gider. Ve onun için bütün Mas.:luk bundan ibarettir.

Bu B.: Mas.:luğu anlıyamamıştır.

Diğer bir nümune :

Bu B.: gelir.. herkes gibi hareket eder. Fırsat bulursa eskiden tanıdığı veya yeniden kanı kaynayıp daha fazla seviştiği bir iki arkadaşıyla konuşur.. havaî mübaheseler yapar ve Mas.:lığını ifa ettiği kanaatle başka bir şey düşünmeden gider. Bu B.: de Mas.:luğu anlamamıştır.

Diğer bir tip :

Abus ve hiddetli gelir.. Sanki istemiyerek itaat ediyormuş gibi kemalî lâkaydı ve gururla harekâtı ifa eder. Zabtı müstağni dinler.. fikirleri müstehzi karşılar.. verilen emirlere lütfen boyun eğer. Fırsat bulursa esas üzerine değil fakat kelime üzerine itiraz eder, hiddet gösterir, şiddetle söyler.. ve fikrince iyi bir iş yapmış gibi müsterih olur.. ve etrafına aldığı birkaç arkadaşıyla çıkar, gider. Bu B.: de Mas.:luğu anlamamıştır.

Diğer bir nümune daha :

Bu B.: Mas.:luğu okumuştur.. sevmiştir.. evamir ve harekâtı severek ifa eder, ve Üs.:dından kendisine bir fikir aşılmasını, dimağına bir hakikat verilmesini.. mübaheselerden kalbine bir nur akıtılmasını ister.. göremezse müteessir olur.. meyus olur. Sevgi ve rabıtası gevşer.. Yavaş yavaş sevdiği Mas.:luğu unuttur ve gider.. Bu B.: de masonluğu anlamamıştır.

Diğer bir tip:

Mas.:luğu haricî cemiyetler gibi telâkki eder. Oradaki ihtiraslar gibi kalbinde ihtiraslar uyanır.. sıra ile Mah.:lin her vazifesinde bulunmak ister.. Bu her K.:şin hakkıdır. Fakat istediği vazife verilmezse Mas.:luğa kızar: "Böyle Mas.:luk mu olur," der.. Ya hırsını tatmin edinceye kadar.. ve idarî bir zihniyetle.. herne pahasına olursa olsun reis olmak için her şeyi mübah görerek çalışır. Veyahut Mas.:luğa düşman kesilir ve gider. Bu en tehlikeli şeydir.. Tabii bu B.: de hiç Mas.:luğu anlamamıştır..

Diğer bir nümune :

Bütün bir Mas.:dır.. Her şeyi bir kanaat ve fikirle yapar. Fakat bir ekşiği vardır, ister ki BB.:ler, Üs.:lar ve dereceler.. yükselme istida-

dını kalbine akıtsınlar.. Ve ölünceye kadar.. imdat bekler.. Bu K.'miz de Mas.'luğun nereden doğacağını anlamamıştır.

Bu tipler.. saydığım esaslı tiplerdir.. Bunların arasında bir takım eşkâl vardır ki herbirinin nevi şahsına munhasırdır.

14 — O halde Mas.' tipi hangisidir, ve neye böyle oluyor ?

Bunu anlamak için mensup olduğumuz içtimâî heyetin ihmal ettiği bir noktayı hatırlatacağım :

— Bizde kanaatler.. daima ve daima telkin ile doğar.. Ve telkin ile doğacak kanaat ancak telkinin tesiri kadar devam eder.

Meselâ bizde hakikî bir ihtiyacın mahsulü olarak hiçbir cemiyet teşekkül etmemiştir..

Ferden, herhangi bir zaruret ve ihtiyaç karşısında nefsimizde bir aksülamel doğup ta ona karşı tedbir almak kuvvetini, nefsimizde göremiyoruz.. Göremeyince bir şeyi düşünmüyoruz..

— Şayet herhangi bir düşüncenin mahsulü olarak bir cemiyet teşekkül ederse: o cemiyete prensiplerimize muvafık olduğundan değil.. bin bir saik tesiri ile giriyoruz. Ve hiç şüphesiz ki o şahsın o cemiyete faidesi.. cemiyetin kuvvetinin devamı müddetindedir. Ve o cemiyetin kuvveti de ilk kurulduğu zamanki kudrettir. Ne mensubu ona bir kuvvet teşkil eder ve ne de cemiyet mensubunu benimser..

Bu içtimâî vaziyet seciyyesinin hamili olan ekseriyet, Mas.' cemiyetine girdiği zamanda bu cemiyete :

Bir kanaat ve benimsenmiş bir seciyye, bir prensip ile değil.. bin bir düşünce mahsulü olarak giriyor.. Misalleri binlerce dir ve bundan dolayı yukarıda saydığım tipler beliriyor.. İşte Mas.'luğu zaafa uğratan haleti ruhiye.

15 — Hakikî Mas.' tipi :

Aşağıda yazdığım karakterli insanlardan seçelim :

1 — Fikirleri ve kanaatleri kendi mali olmalı.

2 — Evvelâ kendi fikir ve kanaatlerine hürmet etmeyi bilmeli.

3 — Yeminin manasını bilmeli.. Ve yeminini yapmayan adamın nasıl bir insan olduğunu iyice bilmeli.. Ve o san'ata düşmekten korkmalı..

İşte bu üç hassa hem haricî ve hem de dahilî için müşterektir.

1 — Bu medenî ve içtimâî karakteri taşıyan.

2 — Ahlâkı - felsefesi - bilgisi bizim kitaplara uygun olan B.' için artık ne tipte olacağını düşünmek lüzumsuzdur.

Maamafih teşrih edelim :

16 — Hakikî B.:

1 — Mab.' kapısı önünde kuşandığı önlüğün remzi manasını bilir ve severek takar — alışık olduğu için değil —

2 — Mab.' kapısına göstermek istediği hürmetin ifadesi olarak vurur.. Ve itaata lâyık, hürmete şayeste bir Mab.' evlâdı olduğu

için izin bekler, ve severek yapar. Çünkü başkalarına hürmeti bilen bu B., nefesine hürmeti çok iyi anlamıştır.

3 — İçeri girdiği zaman.. Üs.'di, Naz.'ları ve BB.'leri candan selâmlar; çünkü can yoldaşlarını, fikir yoldaşlarını, gaye yoldaşlarını, kendi benliğini onlarda görür. Ve kendisini o şayanı ihtiram insanların ayârı bularak sevinçle selâmlar. — Yoksa angariyeden değil —

4 — Yerini işgal ettiği zaman.. Ellerile gayri ihtiyarî yanındaki KK.'lerin ellerini yakalar.. kalpten kalbe hararetini.. sevgisini.. samimiyetini akıtır.

Ve bu suretle hariçte kendini yalnız bulmuşsa burada zahirleri, muinleri arasında bulunur.. Onlardan kuvvet bulur.

Maneviyatı yükselir.. iradesi yükselir.. Düşününüz K.K.'ler bu ne büyük bir zevktir: İşte KK.'lerinin ellerini bunun için ve samimî olarak sıkar.. -Yoksa benimsemeyerek ve merasim diye değil-

5 — Oturduğu yerde KK.'lerinin gözlerine, gözlerle kalplerine bakar.. Memnunlar mı sevgisi artar.. meyus olan var mı koşar.. sebebini sorar izaleye beraber çalışır.. Binaenaleyh KK.'lerinin yüzüne baktığı zaman görmek için bakar.. ve onların simasını dimağında taşır..

-Yoksa gördüğü zaman tanımayacak şekilde değil-

Öyle KK.'ler bilirim ki.. Bir K.'şi gördüğü zaman yüzünü çevirip kaçmağa bakar. Öyle KK.'ler bilirim ki.. yeminin manasını bir mahalle çocuğu kadar olsun anlamamıştır.

17 — O halde hakikî B.'deri tarif edelim:

Bu felsefei hayatı iyi anlamıştır.

Bilir ki bir musiki dinliyen nasıl neş'elenirse.. güzel bir ses karşısında insan nasıl mest olursa ve bu haller nasıl kendiliğinden ve kendinde olursa:

Burada alacağı nur.. Üs.'ının ve BB.'inin verdiği fikirlerin kendinde uyandıracığı nurdur.

Hariçten onun kalbine bir şey akamaz..

Yukarıda söylediğim gibi istidadı varsa kendinde doğacaktır.

Ve eğer hakikaten seviyorsa ve samimî ise.. Us.'ının ve KK.'inin sözü onda derin inkişâflar ve kıymetli heyecanlar yaşatır.. istidat uyandırır.

— Biz samimiyet ve yükselmeyi hariçte değil, bizde uyanacak nurda aramalıyız..

(*Tolétans*) — Tahammül - örnek olmak - başkasını sevmek ve sevebilmek esastır.-

— Şöyle bir sual varit olur:

Neme lâzım benim; bu kadar zahmête neye katlanayım..

— Bir cevap verilir:

Seni kim davet etti.. Neye geldin.. Bizden ne istiyorsun..

Beğenmiyor musun.. yapamıyacak mısısın.. gidiniz.. Bizim sana ihtiyacımız yoktur..

18 — Ve KK.'lerim.. za'fa uğrayan bu cemiyetin en büyük günahkârları biziz..

Nasıl?... Cevabı basit:

Haiz olduğunuz reyleri.. bir Mas.: borcu telâkki ediniz..

Bilmeden bir insana siyah atmak kadar.. bilmeden bir insana beyaz atmak ta hatadır.

Kanaat getirmeden vazife vereceğiniz bir envar.. bir üstat intihap etmek yarın maruz kalacağınız gayri Mas.:i hareketi hazırlamak demektir.

19 — Ve artık Mas.: luk bugün-dönüm noktasındadır. Dünyanın faşizim ve komünizim gibi müfrit ceryanlar arasında bunaldığı bu günlerde her ikisinin de bize düşman olduğunu unutmıyalım

K.: ler eğer aralarınızda.. Maş.:luk gayesini imanla tahakkuk ettirmesenz :

Yarın Mas.:luk sizin için fehlikeli olacaktır.

Çünkü Haricî Cemiyet :

Bizi bir kuvvet bilerek hücum edecek.. fakat biz.. inhilal etmiş bir halde dağılacğız ve herbirimiz şahsen de mutazzarır olacağız.

Hakikî Mas.: olmıyan çekilsin.. korkan çekilsin.. fakat baki kalan ve kalacak olan tam bir Mas.: olarak yaşasın.. Hedef Mas.:luk, kuvvet, kardeşlik.. ve hayatımız aşk ve heyecandır.

İşte mah.:i ve mas.: luğu seven ve BB.:in hercihetle yükselmesini ve bir kuvvet teşkil etmesini isteyen bir Üs.: sıfatiyle dilediklerim sevgili K.K.: rim

Salim Ahmet (Muh.:)

NİZAMLARIMIZ DEĞİŞTİRİLİRKEN...

II

Mas.:luğu, haricî âlemde tanınmış ve faaliyette bulunan içtimâî teşekküllerden herhangi birine benzetmenin doğru olmadığı ve mesleğimizin kendisine mahsus bir mahiyeti bulunduğu localardan içeriye ilk adımımızı attığımız dakikadanberi her vakit tekrar edile gelen bir mes'eledir. Mas.:luğun, elimizde bulunan nizamnamelerdeki tariflerine göre (tesanüt, terakki, tolerans) başlıca umdeleri olduğuna bakılırsa teşekkülümüzün ana hatlarını, esas temellerini (içtimâî muavenet, ilmî münazara, felsefî ahlâk) teşkil ediyor, demek olur. Bununla beraber bize şu cihet te tasrih olunuyor ve bizzat yaşadığımız ahvalden anlıyoruz ki : Mas.:luk ne hayrî, ne ilmî, ne felsefî ve ne de - bittabi - dinî bir cemiyet olmadığı gibi, bunların hepsine birden cevap verebilen, yani taazzisi ve bariz vasıfları tebellür ve tekemmül etmeyen, iptidâî bir birlik te değildir.

Vakia hayır, bilgi, felsefe... bir tek cümle ile her iyi ve güzel şey Mas.:luk çerçevesinde dahildir; fakat bunlar Maş.:lukta aranılan

şeyler olmayıp Mas.: olmak isteyenlerde aranan şartlardır. Hayrı sevmeyen, bilgisi olmayan, felsefeden hazzı bulunmayan kimse.. iyiyi, doğruyu ve güzeli aramak için kâfi derecede hazırlanmamış kimse Mas.:luğa girememelidir, çünkü girerse de Mas.: olamaz. Hariçte daha geniş, daha verimli tatbik olunan içtimai işleri Mas.:lukta arayıp ta bulamadıkları için nevmi olanlar, bir daha localara uğramayanlar Mas.:luğun hakikî mahiyetini ve benliğini anlayamamış, Mas.:luğu haricî âlemdeki müessesese tiplerinden birine benzetmek isteyip te huşrana uğramış olanlardır. Onun için, hariçtekini dahilde bulamayanlar nasıl Mas.:luğu anlamamışlarsa dahildeki çalışmaları hariçtekilere benzetmeğe savaşılanlar da Mas.:luğu takdir edememişlerdir.

Nizamlarımızın ve talimatlarımızın... yalnız nizamlar demeyorum: nizamlarımızın ve talimatlarımızın ıslahı mevzuu bahsolduğu şu sırada arzettiğimiz nokta, göz önünde tutulması iktiza eden çok esaslı bir mes'ele olduğu için bu nokta üzerinde bir az tevakkuf etmek istiyoruz.

(Yardım) kaziyesini ele alalım: Mas.:lar birbirlerine yardım etmeğe mecburdurlar. Lâkin sırf yardım görmek için Mas.: olanlar veya KK.: inden yardım görmediği için müessesese yüz çevirenler Mas.: luğu anlamıyanlardır. Çünkü, evvelâ, Mas.: olmak için yardımı sevmek ve yardım edebilecek bir kudreti haiz bulunmak lâzımdır; saniyen, Mas.: naçar kalmadıkça, şahsî iktidar ve gayretile kendisini kurtarmak vaziyetinde bulundukça hiçbir kimse den yardım istemez. Bunun içindir ki, Mas.:luğun esasında (içtimai muavenet) teşkilâtı yoktur.

(Bilgi) cihetini düşünelim: Localarda ilmî, fennî, gaye ve mefkûremizle alâkadar olmak şartile, her nevi konferanslar verilir, münazaralar, münakaşalar yapılır. Lâkin bütün bunlar (bilenler) in ameliyesi, bir fikir ve mütalea mümasesesidir; yoksa, (bilmiyenler) e (bilgi) sunmak maksadile verilen dersler değildir. Onun içindir ki, Mas.: luğun esasında (mektep teşkilâtı) yoktur.

(Din) noktasından düşünelim: Mas.:lukta şu veya bu dini arayanlar yanılırlar. Samimî olmak ve ahlâka mugayir telkinatta bulunmamak şartile her dine, her itikada, her fikri mahsusa Mas.:luk hürmetkârdır; lâkin bizzat Mas.:luk (lâik) tir.

Hangi cepheden, hangi vasıftan tetkik olunursa olunsun, Mas.:luk bir (mektepler mektebi) dir, fakat mevcut (mektepler) den hiçbirî değildir. Mas.:luğun kendisine mahsus bir doktrini yoktur, "hür düşünce,, mesleğimizin yegâne doktrinidir; Mas.:lukta toplu hareketler yoktur, kâmil ve müttekâmil fertler vardır; Mas.:luk gayesine varmak için şu veya bu yolu takip mecburiyetinden varestedir, onun vasıtası ancak (ilim ve fen) dir.

İşte bütün bu ve buna benzer Mas.:nik esasların hepsi, dediğimiz gibi, Mas.:luğa hususî bir mahiyet ve bir benlik verir. Nizamlar ve talimatlar ıslah olunurken Mas.:luğu haricî âlemde tanıdığımız

bir veya birkaç içtimai işekküle benzetmek fikrile hareket etmek pek büyük bir vebal olur.

Görülüyor ki mesleğimizin selâmetini, mefkûresine inkılâp adımlarile ilerliyebilmesini temin için her şeyden önce Mas.:luğa gireceklerin (Mas.:luğu temsil ve temessül) kabiliyetinde olmalarını temin edecek şartları tayin ve tespit etmek iktiza eder. Sütunlar aralık kaldıkça, lâcivert, kubbemizden yağmurlar yağdıkça, hasılı Mah.:ler harici ışık membalarından aldıkları ziya ile aydınlanmayı kâfi gördükçe, bizim sembolik nur ve ziyaların hikmeti vücudu kalmaz; çünkü Mas.:luğun ruhu ancak sembollerindedir, sembollerin ilham ve telkin ettiği enerjidedir.

K.: K.: rim, biliyorsunuz ki, elimizde sembollerimizi tamamı tamamına izah ve tefsir eden kitaplarımız yoktur. Bazı müelliflerimiz kendilerine göre bir takım izahatta bulunmuşlarsa da bu telakiler şahsîdir, umumun benimsemesi iktiza eden şeyler olamaz. Hakikaten sembollerini izah ve teşrih etmek esas itibarile ne mümkündür, ve ne de muvafıktır. Çünkü: İki çizgi ile yapılmış bir tablo, berceste bir mısra, çok kısa süren bir musiki nağmesinden tutunuz da tabiatın geniş güzelliklerine, yüksek heşmetlerine, aylarına ve güneşlerine, nihayet bizzat güzellik denilen canfeza mefhuma varıncaya kadar sizin ruhunuza, benliğinize ve varlığınıza hitabeden, sizi aşka, fedakârlığa sevkeden herne varsa hepsinde müessir olan şey o söylediklerimizin maddiyetleri değil sizde uyandırdığı maneviyetler, yani hazlar ve duygulardır ve bu maneviyetler şahsın kabiliyetine göre de muhtelif ve mütenevvidir. İşte bizim sembollerimizin kıymetleri de bu noktadandır. Pergerin, gönyenin, müsellesin, sütunun, şunun ve bunun fikrimize, vicdanımızda, ruhumuzda yarattığı ihtisaslar, kabiliyetler ve faziletlerdir ki bizi Mas.:luğa bağlar, bizi Mas.:ca çalıştırır. Sade pergerin, gönyenin vesairenin maddiyetine bağlanıp ta onların özünü hiçe saymak bir meyvenin sadece kabuğıle kanaatlenmeğe benzer. Yine bunun gibi bu sembollerden başkalarının çıkardığı manalara birer hakikat mahiyeti izafe etmek hurafeli, dogmatik bir düşünce olur ve yine bunun gibi sembollere muayyen birer ifade vedirmeğe ve bunları muhtelif kabiliyetli, muhtelif seciyeli herkese aynen kabul ettirmeğe oğraşmak Mas.:luk ruhuna ve mefkûresine münafi ve kısır kalmağa mahkûmdur.

Vakıa, şairin :

“Kaddi yare kimisi ar’ar dedi kimi elif

Cümlenin maksudu bir amma rivayet muhtelif,

dediği gibi belki de sembollerden çıkacak manâ netice itibarile aynı şeylerdir; lâkin herkesin tefekkür hürriyetine, muhakeme hürriyetine, görme ve işitme hürriyetine, hasılı bütün hürriyetlerine hürwet mecburiyetindeyiz; elverirki bu hürriyetler başka hürriyetlerin haddine ve hakkına tecavüz etmesin! Her Mas.: her Mas.:nun kullandığı alât ve edevat ile, istediği tarzda bir “hakikat ehramı”, kurabilir. Adımız üstümüzde: “Fran - Mas.:luk,” demek “hürbanilik,” demektir.

M. C. (Vef.:)

Muhterem Okuyucularımıza!

Büyük Şark KK.: in teveccüh ve inayetleriyle üçüncü yılını dolduruyor. Bu 13 üncü nusha 1933 senesine aittir. Bir ay sonra çıkacak 14 üncü sayı ile, dördüncü yıl neşriyatına başlayacağız.

Şimdiye kadar, beş nushadan ibaret bir sene neşriyatı için, abonelerimizden 100 kuruş alınmakta idi. Bu kere Büyük Meş.: umumî hey'eti, «Büyük Şark» ın her BB.: tarafından okunmasını temin için abone usulüne nihayet vermiş ve -aza başına elli kuruştan - her Mah.:elde mukayyit ve muntazam azanın yekûnuna göre toptan abonman ücreti alınmasına, ve mecmuaların da KK.: e tevzi edilmek üzere muhterem Mah.: ellerimizin Üs.: Muh.: leri namına gönderilmesine karar vermiştir.

Şu halde KK.: lerimizin münferiden abone olmak için badema para göndermemelerini rica ederiz. Her BB.: n «Büyük Şark» abonesi, bundan böyle Mah.:li tarafından tahsil ve tesviye edilecektir.

Kolleksiyonlarını tamamlamak isteyenler : Şimdiye kadar çıkan nushaları (Büyük Şark) müdürlüğünden alabilirler. Eski nushaların beheri 20 kuruştur.

NEVRAL JİLERDE, GRİPTE,

SOĞUK ALGINLIĞINDA,
KIRIKLIKTA, BÜTÜN SINİR
AĞRILARINDA
ZARARSIZ VE MÜESSİR
KAŞE

SEDATİN

Bütün Ecza Depolarında ve Eczanelerde Bulunur.

Umumi Deposu : Beyoğlu Sakızağacı No. 5

İstanbul